

Hjerteblomst. (EH). Overfor: I krigen 1864 blev enhver løjtnants drøm legemliggjort af danserinden Mademoiselle Godeau, der optrådte for soldaterne på Sønderborg teater. Træsnit af Otto Bache i Illustreret Tidende 27-3-1864.

sterne, sml. stormhat s. 186 og jordrøg s. 213.
Skovhyacint og vild hyacint SFyn.

LITTERATUR: 689 1,410-13.

Kastes planten i en dam, fordriver den frørerne (Danmark? 1).. I tordenvejr bliver planten forskrækket, taber blomsterne eller visner (Danmark? 2).

Skyggeblide · næsten eventyrligt store · hvide og lilla lærkesporer Valdemar Rørdam (3). Lærkesporerne bidrager med røde og lilla blomsterklaser, der undertiden i stor mængde kan virke, som om der lå en tynd røg over det hele Knud Hee Andersen (4). Blomster, der sad i klaser og så ud som glas og lignede fugle med stjært – de lugtede sødt og stærkt Johannes Jørgensen (5).

LITTERATUR: (1) 398 1806,650; (2) 417 1918, 336; (3) 789f 27; (4) 23 60; (5) 463i 25.

Hjerteblomst, Løjtnantshjerte,
Dicentra spectabilis

1½-¾ meter høj staude hjemmehørende i Kina og Japan. Det snitdelte løv er blågrønt, de oprette stængler bærer øverst en overhængende klase af røde hjerte- eller næsten lyreformede blomster med hvid midte. Planten kom 1849 til Danmark fra England og blomstrede året efter i Det kgl. Haveselskabs have (1).

Hjerteblomst o. 1870ff, løjtnantshjerte 1929ff oprindelig vel på grund af plantens elegante udsigende og blomsternes livlige farvespil, men siden tolket derhen, at »når man bøjer blomsterne fra hinanden, indeholder [de] en champagneflaske og en danserinde« Isak Dinesen (2); »navnet skyldes folkeviddets sikre forvisning om, at der i et rigtigt løjtnantshjerte kun findes tanker

for to ting her i verden, nemlig danserinder eller i hvert fald skønne nedringende piger, og champagneflasker ... Fjern de to yderste kronblade, dem der danner hjertet. Man vil da se, at de indre kronblade og støvdragere danner en smuk dame i krinoline. Fjerner man nu forsigtigt »pigen«, vil man af blomsten kun have støvvejen tilbage, og den har form som en rigtig champagneflaske, hvor arret eller støvfangel danner proppen, griflen og frugtknuden udgør selve flasken» *Jens Ove Rasmussen* (3). Det siges også, at blomsten indeholder en champagneflaske, en danserinde og hendes trusser.

Hjerteurt Bornholm, *hjertespænger* 1924 – ved udspringet bryder blomstens indre del igennem og »hjertet« revner; *hjertedryp* og *dryphjerte* ØJylland, *Kristi blodsdråbe* Langeland, Fredericia, *blødende hjerte* og *grædende hjerte*, blomstens fremspring eller nedadrettede spids er »dryppet«, *flyvende hjerte*; *brandende hjerte* Aalborg, *studerterhjerte* Hillerød, SSjælland, *matroshjerte* ØSjælland, *jomfruhjerte* ved Viborg og Randers, *Jesuhjerte* Åbenrå, *duehjerte* Vejle, Stubbekøbing, *sølvhjerte* NSjælland; »man kan tage de bolsjerøde blade af og så finde en lille hvid mand inden i – *manden i skortens* (Ellen Raae; 4) Fyn, *manden i den røde trøje* Thy, *Morten i skorten* Århus, *unge karle i skortearmer* Fyn, *bagerdrenge* Vejle, *røde mænd* Salling, *manden uden skjorte* ØFyn. Når de to ydre kronblade bøjes bagover, ligner resten af blomsten en dame i nedringet kjole: *baldame* Himmerland, *danserinde(r)* VSjælland, også *jomfru i bad* Jylland, *flicka i båd* Hillerød, *barn i vugge* Bornholm, *manden i båden* Sjælland (1919); *karitmager* Borre ØMøn – dele af blomsten kan ligne eger og fælg; *skibsanker* Fyn, *kirkeklokke* Vejleegnen 1914, *taskeurt* Stevns, *taskeblomst* Sakskøbing, *judaspung* ØFyn, *blomsterlyre* 1886, *fuglenæb* Bornholm, *koralblomst* o. 1870 efter den røde farve; *lærkespore* 1858–78; *diklytra* o. 1900ff af det botaniske slægtsnavn med mange dialektformer: *deklytter*, *delyt*, *klytræ*, *glytræ* etc. (5).

Blomstens dele kunne forestille mange ting: to harer, en flagstang, to skeer, et femtal; man måtte ikke lugte til blomsterne (Bornholm; 6). Alex Garff, *Hjerteblomst* (7).

LITTERATUR: (1) 166 1,1849,67; (2) 196 455; (3) 551 31/5 1965; (4) 735d 69; (5) 689 1,486–88; 107; (6) 449 1939,14; (7) 295 59.

Engkarse, *Cardamine pratensis*

20–45 cm høj grenet plante med finnede blade og maj–juni store lyslilla eller næsten hvide blomster med gule støvknapper. De lange skulper har to elastisk opspringende klapper. Almindelig på enge.

Engkarse 1648ff, karse-navnet fælles for en række planter med skarptsmagende blade. *Gøgeblomst* 1648–1821, VJylland, *gøgeleger* VJylland, *vildkarse* 1688–1820, *karse* Strynø; *storke-rose* og *storkeurt* VFyn slutningen af 1800-t, *storkeblomme*, -*blomst* Sønderjylland, VFyn, *kukmandsblomme*, -*blomst* M og ØJylland – blomstren samtidig med storkens ankomst og gøgens kukken; *snogeklært* Drejø, (jomfru) *Maries sengeklæder* Roskilde o. 1870, *Maries sengehalm* SJylland, *Maries sæk* Tåsing, *jomfrusæk* eller *jomfrusærkærme* NSjælland, *særkærme(r)* Horsensegnen, *vaskekoner* ØJylland, en tætblomstrende beovksning kan minde om linned bredt ud til tørring. *Danmark'er*, *Danmark* og *Norge* Falster o. 1870, forleddet antagelig af et ord, som betød slå, og -mark af oldnord. merja = knuse, der også indgår i navne til Lægebaldrian (bd. 4) jf. *danmark* om dunhammer – alle med blomsterstand egnet til børns tvekampe, sml. vejbred bd. 4; *Danmark* har måske også relation til damask = fint drejlstøj, jf. *stivelsesblomst* Dragør. *Jomfruen i enge* og *jomfruen i det grønne* ØSjælland; *chokoladeblomst* ØJylland måske fordi blomsterne er lilla som stanniolet om visse mærker chokolade; *piger og drenge* Sjælland, Lolland om henholdsvis de hvide og lilla blomster. *Sommerlevkøj* Bornholm (1).

Færøerne: *mávár* måske efter *mása* = måge og da med relation til blomsterfarven; *vatnlilja* (2).

Bladene kunne bruges som salat, eng- og vandkarse (*Cardamine amara*) blev ofte solgt som ægte brøndkarse (s. 220) (3); på Færøerne anvendt til søbekål (4).

Farmakopeen 1772 anfører blomsterne.

Man plukkede blomstrende engkarse til midsommertagens buket (Tønderegenen o. 1890; 5), det er »en af børnenes kæreste blomster, på slanke, glatte stilke rækker den dem sine fine lilla blomster, og børnene bærer dem bort til den ventende fragtmand [og torvesalg]« (6).

Så fin og yndig en blomsterklyng · ler imod mig

Engkarse. (EH).